

ГО «НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК
ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ»

Вул. О. Кониського, 11, офіс 1.1
м. Київ, Україна, 01054
тел-факс +38 (044) 486-89-16
e-mail: nanvuz@ukr.net

NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES
OF HIGHER EDUCATION OF UKRAINE

O. Konyskogo street, 11, office 1.1
Kyiv, Ukraine, 01054
tel-fax +38 (044) 486-89-16
e-mail nanvuz@ukr.net

Від 02.06.2025 р. вих. № 219

**Патріарху Київському і
всієї Руси-України,
Його Святості
ФІЛАРЕТУ**

Копія:

**Блаженнішому Митрополиту
Київському і всієї України
ЕПІФАНІЮ**

**Верховному Архієпископу
Києво-Галицькому
Української
греко-католицької церкви
(УГКЦ) Блаженнішому
СВЯТОСЛАВУ**

ЛИСТ-ЗВЕРНЕННЯ

**представників громадських організацій
«Національна академія наук вищої освіти України» та
«Академія соціального управління» до духовенства, інтелігенції
України щодо посилення боротьби з вульгаризмами**

Війна несе багато «нелюдських» дій, серед яких нераціональне використання численних ресурсів, руйнації тощо. Однак є речі непомітні, які, як отрута, проникають в живі організми і своїм токсичним впливом псують віру в кришталеву чисте, поширюють чужинський сморід в сферу людського спілкування. До них належить вульгаризм, який проникає в мовне середовище та через ЗМІ, тік-токи, соціальні мережі й катастрофічно поширюється серед молоді та дітей.

Освітня і наукова Україна, серед яких представники громадських організацій «Національна академія наук вищої освіти України» (далі – ГО «НАН ВО України» або Академія) та «Академія соціального управління» опублікували низку статей з цієї тематики у фахових і навіть урядових та регіональних публічних виданнях. Та система реагування на такі виступи не передбачає реалізацію якихось заходів. Тим часом ця епідемія фейків та вульгаризмів набуває загрозливого поширення і не використовується хіба що

немовлятами. Відповідальності за згадані безчинства ніхто не несе, хоча за кордоном така практика має місце включно з закриттям програм.

Слід оголосити війну поширенню безвідповідальним фейкам, «сквернословію». Значна роль у цій безкровній боротьбі з мовними «нечистотами» належить українським церквам. Свого часу (18 вересня 2018 року у рубриці «Прошу слова!» газети «Урядовий кур'єр») був опубліковий короткий огляд під назвою: «Чи треба чинити опір поширенню вульгаризму».

Справді у Західній Україні до приходу «освободітелів» в 1939 році, найстрашнішими, найприкрішими словами чи словосполученнями під час сварок були «грим би тебе побив» або «шляк би тя трафив». Представники радянської влади «збагатили» нашу мову ненормативною лексикою, вульгаризмами в усіх сферах суспільного життя, навіть замахнулися на святе — матір, яку словесно принижували за потреби й без необхідності. Не випадково в СРСР виник анекдот про використання в ремонті універсального інструментарію, до якого належали лише молоток, зубило і ще там якась...

Слід зазначити, що в радянський період «круте слівце» було виявом турботи і відповідальності за стан справ, за комуністичне майбутнє і використовувалася у виховних процесах...

Російська мова переважала в лексиці українського сленгу через те, що була другою за вжитком в Україні. Тож багато слів з російського жаргону перейшло до українського. Варто хоча б згадати: пацан (хлопчик), прикольно, кльово (чудово), лох (простак, який дозволяє себе обманювати, потенційна жертва злочинця), парити (набридати), бабулеси (гроші), чувачок (людина), шарити (розуміти), офігеть (очманіти) та багато інших, які інколи мають не лише неоднозначне, а й непристойне та принизливе значення.

Вульгаризми вживають письменники, кіносценаристи для надання твору побутового колориту чи характеристики низького культурного рівня зображених у ньому персонажів. Але занадто вже часто звучать вони з ефіру не лише у фільмах, а й навіть у різних теле- й радіопрограмах, що неприпустимо. Особливо сприятливим для поширення цього лиха виявився Інтернет, соціальні мережі, комп'ютери, ноутбуки, мобільні телефони як засоби зв'язку.

Молодь завжди ласа на вульгаризми та нові, не цілком зрозумілі слова. То тут, то там чуємо: привіт, чувак, я познайомився з класною чувихою, ніштячний пацан, шантрапа тощо. Пошукаймо в різних словниках, що ж насправді означають ці «круті» слова та словосполучення. То ось: «пацан» — звісно ж, це хлопчина, а точніше, гопник, представник прошарку російської молоді, близької до кримінального світу. Наступне найвідоміше сленгове висловлювання розмовної російської мови — слово «чувак». Сучасна молодь вживає цей термін для позначення чоловічого та жіночого («чувиха») населення.

Нині сучасна імперська геополітична доктрина здійснює чергову спробу орієнтації жителів України, які розмовляють російською, щодо ідейних основ існування та розвитку суспільства. І чинить це через

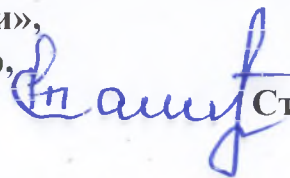
формування симбіозу сприйняття історичного минулого та перспективного бачення майбутнього в пошуку нової моделі ідеологічного наповнення національної ідеї нової росії. Цьому агресивному процесу в Україні необхідно всіляко протистояти.

У зв'язку з цим, потрібно позбуватися ненормативної лексики, фейків й вульгаризмів, особливо тих, які принижують людську гідність та які нам системно й методично нав'язують прихильники печерного неоімперіалізму: «Какая разніца, на каком языке, ліш би человек хароший бил». Тим часом цей «человек» в ужитку використовує слова, що пропагують погрози та знущання не лише над особистістю, а й над матір'ю. Часто нам підкидають і справді, як темній масі, слівця, використовуючи які, принижуюмо себе і свій народ.

Пропонуємо оголосити 2025-2026 роки в Україні «періодом чистої української мови, без фейків, ненормативної лексики, вульгарних висловлювань». Для цього слід уникати некоректних висловлювань і вульгаризмів у всіх ЗМІ та передбачити мовний інструментарій забезпечення виконання загальноприйнятих лексичних норм і підтримання національних традицій. «Чисто не там, де прибирають, а там, де не сміять», — стверджує народна мудрість. Уникаймо покручів, відмовляймося від вживання пропонованого нам «сміття». Розмовляймо рідною, мелодійною мовою. Хай слухають і заздять нам, бо не мають такої! Скажімо дружно: ми – українці, а не пацани, чуваки й шулери, що лінуються згадати, хто ми, та з якого кореня пішли?

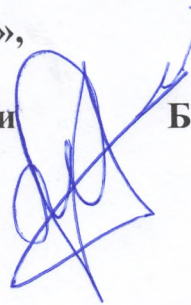
Ми гідні поваги міжнародного європейського співтовариства!

**Президент ГО «НАН ВО України»,
доктор медичних наук, професор,
заслужений лікар України**

Станіслав ТАБАЧНІКОВ

**Президент ГО «Академія соціального управління»,
віцепрезидент з питань
національної безпеки та розвитку
соціальної сфери ГО «НАН ВО України»,
доктор економічних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України**

Богдан АНДРУШКІВ